Resumen conferencia de **Manuel Bugallo**, titulada *A Paisaxe de Cabanelas*, *15-12-2018 6PM* :

- ***O núcleo de Laxedo está protexido*** . Que temos que continuar protexendo esto.

- 4:55 ***A zona de Cando e Suido, somos a última parte da dorsal galega*** . E está chea de laxas.

- ***O Conde tiña previsto ter a estatua situada na rua da casa paterna*** . Na chamada Plaza do Conde. Comenta a posibilidade de celebrar o día do Conde alí.

- 6:10 ***Este ano a Unesco declarou que todos os muros de pedra de junta seca dos países mediterráneos son Patrimonio da Humanidade*** .

Indica Manuel Bugallo que os de Laxedo están moi ben conservados. *Que temos que seguir conservándoos* .

- 10:51 ***O fenómeno de urbanización que ocurre aquí en Laxedo é o mais xoven daquelas, e non ten constancia de que se fixera algo similar en Galicia, non tan xoven*** .

Aquí o importante é ver o período no que o fixo.

- 11:06 ***Temos que seguir loitando para protexer Laxedo*** . Porque o fenómeno que ocurre aquí non ocurre en outros lugares.

Se podería declarar patrimonio histórico e artístico, pero hai que contar moi ben a historia.

- 12:00 ***Os planos que fixo o propio conde son moi bós*** . Laxas do Campo se refiere a que eran unha zona algo mais plana, que o facía un bó lugar para situar as Colonias.

- 13:20 ***O conde chega con unha preocupación de que sexa mais salubre todo, que non se propaguen enfermedades*** .

As casas fainas con 4 fachadas, buscando a aireación, para que non haxa pareces xuntas e non se transmitan enfermedades entre habitantes de diferentes casas.

Nas zonas de montaña galegas as casas en lugares como Laxedo estaban moi agrupadas, o cal non era bó.

- 14:35 ***En principio o perfil das calles estaba feito para que a auga de chuvia desagüara, creando caños*** . Drenaje de escorrentías.

- 16:21 ***Este patrimonio paisaxístico hai que protexelo, porque esto se perde*** . Aquí xa se cargaron o empedrado orixinal do pobo.

- 16:50 *O conde 1º consolidou o núcleo.

Trouxo fontes e abrevadoros.

Manantiales de auga natural do pobo* .

- 17:22 ***Rio de Janeiro recibe influencias arquitecturales de Europa, e o conde sábeo que está alí*** .

Esto é determinante para a traza xeométrica de Covelo, que se basa no ordenamiento de Haussman en París, que é empezar a facer todo octogonal e recticular e con certo orden.

Empeza un tema de expansión da cidade, que en Laxedo tamén pasa, se regulariza a trama en Laxedo. Se permite que entren os coches. Drenaje ...

- 18:29 ***Moi curioso, porque o núcleo primitivo onde están as carballeiras, quiso conectalo, de norte a sur, ao contrario que o típico que se solía facer, que se ideaba para o aprovechamiento forestal nun lugar e o aprovechamiento agrícola en outros*** .

O típico en aquela época era non ter esa expansión que fixo o Conde. Sobre todo no rural. Por eso foi un pionero.

Explicación detallada de Manuel Bugallo que compartiu conmigo:

***O conde quixo facer unha expansión hacia o norte hacia as carballeiras cando era máis lóxico un**

crecimiento arredor dos lugares da Aldea de Abaixo, Aldea de arriba e O Campo. Pero o seu plan era moi ambicioso xa que quería facer de Laxedo unha referencia e fixar población a través do diseño urbano e de grandes proxectos como as Colonias e o Segundo Grupo Escolar.

E despois de O Campo era máis lógico e típico un crecimiento "compacto" con un aumento paulatino dos núcleos primitivos* .

A expansión non era o que se solía facer na época do Conde, esa expansión chegou despois co automóvil e as carreteras.

- 18:42 ***Foi un pionero cambiando o mencionado antes e facendo unha conexión Norte Sur*** .

É un ensanche digamos. Sempre se fala do ensanche de Madrid e Barcelona e nós en 1908 xa tiñamos un ensanche en Laxedo.

A día de hoxe é unha avenida, a Avda. Barreiro Cabanelas.

- 22:35 ***Inciso sobre a fundación feito por Iñaki comentando que existe documentación que demostra que as casas poideran ser da fundación, documentación atopada por Tecla*** .

- 23:57 ***As Colonias escolares estaban pensadas para a comarca en xeral, para xente que viñera de todas partes, e as duas casas do Grupo Escolar 2 estaban pensadas para que estudiasen alí os veciños ***

- 27:50 ***Debate sobre a casa coa simboloxía do sol e a lua*** . Inclue unha relación xeométrica de porqué a casa ten esa figura.

- 31:37 ***A partir de ahí termina a base mais científica da conferencia* . Por científica nos referimos a non rebatible e coa que outr@s arquitect@s concordarían porque é obvio*** .

- 32:25 *Comenza a introducción á forma de compás das Colonias que se proxecta sobre Covelo* .

- 33:32 ***Fala de que non hai ningún espacio verde ou vexetal como As Colonias tan grande en A Lama, nin nas comarcas do arredor e probablemente na provincia de Pontevedra (esto último o está**

intentando comprobar a fondo pero parece o mais factible) * .

- 33:55 ***O Conde creou unha especie de floresta ou xardín botánico, porque trouxo árbores e plantas do trópico e demais*** . Esto solía ser para a burguesía pero él o fixo para os seus veciños. Hoxe en día se ve moi fácil pero de esto fai 110 anos, poñéndose en situación. Ainda ten mais mérito.

- 35:30 ***Empeza a detallar o emplazamiento do Grupo Escolar, por que se fixo alí e o interesante da sua situación*** . O Conde buscaba para estudiar un lugar relativamente cerca do núcleo, pero en contacto totalmente coa naturaleza e totalmente aislado.

- 36:35 ***Simbolismo da trama urbana*** . Explicación do baixorrelieve da noite e o día da casa de Secundino.

- 37:40 ***Diseño masónico*** .

- 38:58 ***Mención ao compás que forman as Colonias sobre Laxedo, iluminando Covelo, un compás que se forma desde as Colonias do Conde. Arroxaba luz porque o conde o planteaba como un lugar de cultura, de aprendizaxe, de conocimiento*** .

- 40:25 ***Comenta sobre a escuadra que sae desde as Colonias ata a Igrexa conectando as casas dos Grupos Escolares*** .

50:05 ***Indica que se eso da escuadra, ten moito sentido. Porque esa escuadra está xuntando como os dous poderes..., educativos, de algunha maneira*** . Quen educaba en esa época, a iglesia, e a cultura, o sea a escuela. Eran os dous poderes. Aparte o poder político é distinto e vai por outro camiño.

O sea, non foi ao azar, non xuntou as Colonias e o grupo escolar con unha casa particular, non, o mandou á iglesia. Se nos poñemos ensituación, 1910-1915-1920.... eran os dous poderes fora do poder político, pero aparte eran os que te enseñaban.

Calquera oportunidade formativa, ou te marchabas ao seminario, ou se tiñas suerte dispoñías dun grupo escolar como estes no pueblo, senón non había nada.

51:20 ***Fala dos fenianos, masones. Sobre algo moi curioso*** . Chega un galego, menor de edad a Río de Janeiro, y con 20 e tantos anos lle vai ben. Destacou, e tuvo que traballar o inimaxinable para que se dixera, "este home vale".

Aparece a figura de Estrada, o duque ou conde este que lle da como unha oportunidade, o 1º mecenas que ten. Ve que demostra que vale algo, e comproba que curra ben e lle da unha parte do negocio.

52:47 ***Continua cos fenianos, o cal é mais pintoresco. Era un grupo que estaba en Río de Janeiro que eran descendientes de irlandeses*** . E estaban en contra da reina de Inglaterra. Acaban derivando nunha facción un pouco mais radical do IRA.

53:40 ***Alejandro Cabanelas*** . Menciona que hai xente facendo un traballo sobre él. Que o seu traballo é impresionante.

O conde foi o seu mecenas, e ten a valía da simbología, e logo ten a valía de él como escultor.

O que o nutría das ideas é o conde e él era o que as levaba a cabo. Alejandro morreu en 1965, foi o 1º morto que veu Lilí na sua vida.

55:50 ***Fala de masones e da sua idiosincracia*** .

57:00 ***Define o que lle parece tremendamente curioso do conde*** . *Lle fascina como vai un galego, e conoce a un húngaro ou un austriaco, que se convirte no seu mecenas, éste lle presenta a Drummond* -que non recorda de onde é- e despois se asocia cos fenianos que son de sangre irlandesa.

57:25 ***Se dice moito que o conde se arruinou, pero él nunca se arruinou*** . Eso é un pouco como ficción. Se quedou un pouco como sin liquidez económica, pero tiña moitísimos terrenos. Os masones

que coñecía, como bós masones, eran moi especuladores. Compraban moitos terrenos.

O conde comprou terrenos en lugares que en principio non parecían ter tanto valor.

Decían que o conde se arruinou un par de veces, porque daba tanto que se quedaba sen diñeiro, e que despois volveu a sair arriba.

Pero esa historia é unha parte romántica de esto. Decir que se arruinou como tal , non era así. Porque unha cousa é decir que tes 10 millóns en terrenos, e que tes 5 millóns en efectivo. E que os 5 millóns llos da a tod@s @s veciñ@s de Laxedo.

Él quedaba sempre con algunha parte, anque perdese a 3ª parte do seu diñeiro. E despois volvía a recuperar co bó manexo do seu diñeiro. Non era falta de riqueza, sí falta de liquidez en un momento determinado.

Di Manuel Bugallo que se vivise o Conde lle gustaría preguntarlle..., "señor Manuel Barreiro, a usted le gustaba arruinarse?" . E está seguro de que él quizás respondería: *No, yo invertía en la gente* .

Arruinarse é cando fas unha tontería co diñeiro. Pero non cando eres xeneroso e sabes que non o vas a perder.

1:00:00 ***Este tipo de personas non son tampouco a madre Teresa de Calcuta*** . Teñen as suas peticións a cambio. O conde por exemplo di onde quere que lle poñan a estatua no pueblo, quería que colocasen a sua estatua onde a casa paterna.

Sempre existe ese xogo de "Yo te doy pero....a la vez quiero reconocimiento".

1:01:48 ***Comenta que quizás ahí necesitaría axuda de alguén que sepa de iconografía*** . Candidato, Toño de Villablino.

1:04:00 ***Indica que cando ven as formas no diseño arquitectural de Covelo, se debe a que como arquitectos están habituados a ver cousas desde o ceo. Especialmente tendo en conta que empezan diseñando os planos mirando desde arriba *** .

1:07:14 ***Termina a presentación con un lema que lle gusta moito, "Forza Laxedo!" *** .

1:09:20 ***Comenzan as mencións ás cruces dos via crucis *** (Cruz dos Chocellos, Cruz dos Acivos, Cruz dos Valdoneiros.., hai outras cruces preto da igrexa -buscar información, se son dos Via Crucis ou non-.

O noso veciño *Chidra* tivo que traer a unha muller de 120Kg que morrera en Barbeira, xunto a 3 personas mais, na caixa, parando en cada unha destas cruces, que lle pedira axuda o cura de Laxedo para esa labor.

Tamén hai outras cruces adicadas a xente que morreu nese lugar. Meu tío Manuel onde o campo de fútbol da Fernandiña, e María Catela, indo hacia as Campías.

1:10:55 ***Fálase da microtoponimia, que a Xunta quere aportacións da xente para rexistrala***

1:11:30 ***Puntualiza Iñaki algo sobre a ruta de Cabanelas que iba a Pontecaldelas*** . O Conde axudou ao concello de PonteCaldelas, como unha das suas labores de benefactor.

A ruta era o Camiño de Cabanelas, que duraba 4 ou 5 horas.

1:13:04 ***Manuel Bugallo comenta que o día 16 de Novembro é o Día do Patrimonio Cultural, en toda Europa*** . (nota: xusto o día antes do meu cumple)

- 1:13:15 ***Aportar cousas entre os veciños no futuro*** , facer unha reunión entre eles e mostrarlles un mapa para que situen as cousas. As cousas van da man.

Ahí surxe moita interactividade, porque uns falan con outros, e discuten da situación das cousas e dos nomes. Esa interacción o fai super interesante.

- 1:14:20 ***Manuel Bugallo está elaborando unha web geolocalizando todo*** . En varios concellos.

Mirar o dos camiños de mortos e a cultura da morte en Galicia. Cruz de Vincurada. Microtoponimia.

Comentarlle o do San Hermegistro, Isis........

Info de Alejandro Cabanelas.